

RÅD OM BERIKENDE MATERIALER TIL GRIS

-hva og hvordan?

ANIMALIA AS

Lørenveien 38, Pb 396 Økern, 0513 Oslo

Tlf.: 23 05 98 00.

E-post: animalia@animalia.no

Forsidebilde: Audun Flåtten

Bilder: Helsetjenesten for svin, Animalia

Tekst: Helsetjenesten for svin, Animalia

Trykk og grafisk design: Konsis 209471

Dato: Januar 2021

animalia.no

RÅD OM BERIKENDE MATERIALER TIL GRIS

-hva og hvordan?

Generelt

Grisen er et nysgjerrig dyr, og liker å rote, tygge og undersøke omgivelsene sine. Grisen har behov for å utvise denne atferden i en meget tidlig alder, selv når de får tilstrekkelig med fôr. Tildeling av aktivitets- og rotemateriale er viktig for å dekke grisens naturlige behov og atferd. Rote- og aktivitetsmateriale stimulerer og aktiviserer grisene. Mangel på slikt materiale kan føre til stress og frustrasjon hos grisene, og at de da retter sin naturlige adferd mot inventar eller mot andre griser i samme bingje, f.eks. i form av halebiting.

Grisens aktivitetsmønster varierer gjennom døgnet. De er mest aktive med matsøking om morgenen og på ettermiddagen. Grisene har lange hvileperioder midt på dagen, kveld og natt. Behov for rote- og aktivitetsmateriale er størst på dagtid. Det skal alltid være igjen rester av materialet ved neste tildeling. Det er flere måter å tilfredsstille grisens behov for å rote og aktivisere seg. Noen materialer vil enkelt kunne gis alene og oppfylle alle behov, mens andre materialer må suppleres (tabell 1 og 2). Kombinasjonen av materialer man velger er også avhengig av andre forhold i fjøset, f.eks. gjødselsystemet.

Redebygging er en naturlig adferd hos purka. Derfor skal alle purker tildeles redebyggingsmateriale for å tilfredsstille deres naturlige behov for å «bygge rede» før grising. Redebygging har positiv effekt bl.a. på purkas atferd før grising, grisingsforløpet og morsatferden.

Vi gjør oppmerksom på:

- Tabeller og lister med eksempler i dette dokumentet er IKKE UTTØMMENDE. Andre materialer og kombinasjoner kan også være aktuelle for å tilfredsstille kravene.
- Bruken og sammensetningen av de ulike materialene må tilpasses forholdene i den enkelte besetning.
- Iht. regelverket skal purker, ungpurker og råner ha tilgang til fiberrikt fôr som gir metthetsfølelse og tilfredsstillende behovet for tygging.
- Se også Mattilsynets veileder for tildeling av rote- og aktivitetsmateriale til gris på <https://www.mattilsynet.no>.

Kombinasjoner av ulike materialer som kan tilfredsstillere grisens behov for roting og aktivitet

Tabell 1. Egenskaper ved ulike rote- og aktivitetsmaterialer. Ulike typer materialer kan brukes for å tilfredsstillere kravene om at grisen skal ha noe tyggbart, manipulerbart, rotbart og spiselig. Alle egenskapene må være oppfylt for at det skal være tilstrekkelig.

Spiselig	Tyggelig	Manipulerbart	Rotbart	«Tilgjengelig til enhver tid?»
	Halm i talle/dypstrø			Tallen/dypstrøet skal byttes når det blir klissete og uhygienisk.
	Halm, høy eller silo gitt på gulv			Det skal alltid synes at det er tildelt halm, høy eller silo. Det betyr at det må ligge igjen noen strå i bingen før neste tildeling
	Halm, høy eller silo gitt i velfungerende hekk/automat			Det skal alltid synes at det er tildelt halm, høy eller silo. Det må alltid være mulighet for å trekke ut mer strå fra hekken.
	Sagflis/kutterflis		Sagflis/kutterflis	Bingen skal holdes tørr. Det skal til enhver tid synes at det er tildelt sagflis, spon eller kutterflis.
	Papir			Det skal alltid finnes igjen noe papir. Skittent papir må byttes. Papir i noen former kan ikke manipuleres, f.eks. papirstrimler.
	Roepellets		Roepellets	Det skal alltid ligge igjen en og annen pellet.
	Torv		Torv	Det skal alltid være torv i bingen.
	Opphengt trestokk			Må byttes mellom innsett eller dersom den blir veldig flisete og møkkete.
	Trestokk i rør			Må byttes mellom innsett eller rett før grisene får den ut av røret.
	Opphengt naturtau			Byttes mellom innsett eller så fort det er spist opp.
	Opphengt fôrsekk eller lignende (naturmateriale)			Byttes mellom innsett eller så fort det er spist opp.
	Fôr på gulv		Fôr på gulv	Blir spist opp og bør være borte før neste fôring.

Tabell 2. Ulike typer strø, rote- og aktivitetsmaterialer. Det må brukes materialer som tilsammen står i alle tre kolonnene. Målet er å bidra til god dyrevelferd. Listen er ikke uttømmende

Strø	Rotemateriale	Aktivitetsmateriale
	Halm i talle/dypstrø	
Sagflis	Halm gitt på gulv	
Kutterflis	Høy gitt på gulv	
	Silo gitt på gulv	
	Sagflis*	Halm i hekk
	Kutterflis*	Høy i hekk
	Torv**	Silo i hekk
	Roepellets	Opphengt trestokk
	Papir	
		Opphengte trestokker/tau
		Opphengt fôrsekk e.l.***
		Trestokk i rør

* Som rotemateriale er det behov for større mengder enn som strø

** Ved bruk av torv til gris må det være behandlet torv for å redusere risikoen for smitte med tuberkulosebakterier

*** Må være av naturmateriale

Bruk av silo som rote- og aktivetsmateriale til slaktegris. Silo tilfredsstillers dessuten kravet som fiberrikt fôr for ungpurker, purker og råner.

Roepellets blandet i flis som rotmateriale til slaktegris. Må suppleres med aktivetsmateriale (tabell 2).

Bruk av papir som rotmateriale til gris.
Foto: Audun Flåtten

Bruk av halmhekk til slaktegris. Halmhekken fylles alltid opp før den blir tom. Det er viktig at avstanden mellom stengene er så stor at grisene får dratt halmen ut på gulvet, slik at halmen også kan fungere som rotmateriale.

Løsning på aktivetsmateriale med planke og tau til smågris. Må skiftes ved behov og minimum for hvert innsett.

Løsning på aktivetsmateriale med opphengt trestokk. Må skiftes ved behov og minimum for hvert innsett.

En talle kan tilfredsstillere kravene som strø, rote- og aktivetsmateriale.

Eksempler på løsninger for ulike aldersgrupper

Alle dyregrupper skal tildeles nok strø i tillegg til rote- og aktivitetsmateriale. Ungpurker, purker og råner skal ha tildelt fôr med høyt fiberinnhold som gir metthetsfølelse og tilfredsstillende behovet for tygging, f.eks. høy eller silo. Røkter må alltid vurdere om det må suppleres med materiale slik at det aldri blir for lite.

Dyregruppe	Eksempler på ulike rote- og aktivitetsmaterialer
Spedgris	Halm tildelt på gulv Torv (behandlet/jern-/avvenningstorv) + halm Tilskuddsfôr som pellets tildelt på gulv + halm
Smågris	Halm/høy tildelt på gulv Papir Kutterflis + opphengt trestokk
Slaktegris	Tilstrekkelig mengde halm tildelt på gulv Noe halm tildelt på gulv + opphengt trestokk Roepellets på gulv + halm i halmhekk
Ungpurker/gjeldpurker/ diende purker	Mye halm tildelt på gulv Silo/høy tildelt på gulv Noe halm tildelt på gulv + opphengt trestokk Halm i halmhekk, nok til at det dras ut på gulvet
Råner	Halm tildelt på gulv eller i halmhekk Roepellets på gulv + opphengt trestokk

Redebyggingsmateriale

Hvorfor	For å tilfredsstille purkas naturlige behov for å «bygge rede» før grising. Redebygging har positiv effekt på purkas atferd før grising, grisingforløpet og morsatferden
Hva	Halm, papir, høy
Når	Når purka begynner å bli urolig, og senest tre dager før forventet grising.
Hvordan	<ul style="list-style-type: none">• Tildelt på gulv.• Fulle spedgrishjørnet.• Tildelt i halmhekk med store åpninger.
Hvor mye	<ul style="list-style-type: none">• Alltid etterfylle ved behov.• Det er store individuelle forskjeller mellom purkene, så det er viktig at mengden tilpasses behovet.

Foto: Audun Flåtten

Animalia AS
Lørenveien 38
Postboks 396 Økern
0513 Oslo
Telefon: 23 05 98 00
E-post: animalia@animalia.no
animalia.no